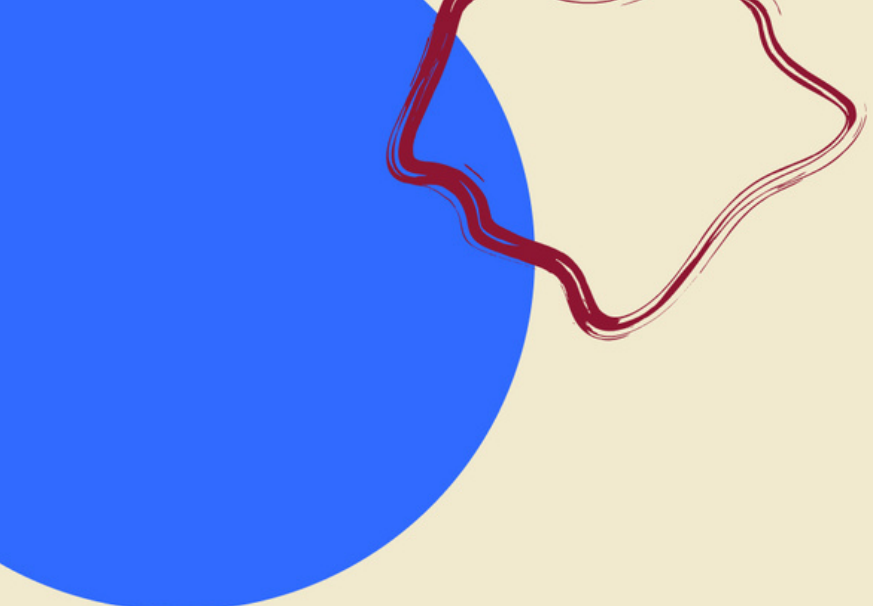

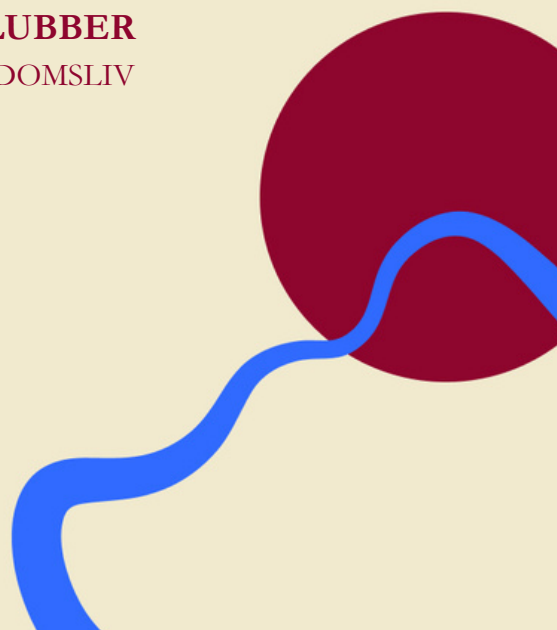
DJES

DANISH JOURNAL OF EDUCATION STUDIES

UNGDOMSPÆDAGOGISK PRAKSIS I UNGDOMSKLUBBER
– OG DENS BETYDNING FOR UNGES HVERDAGS- OG UNGDOMSLIV

Christoffer Schultz
Ekstern lektor, DPU, Aarhus Universitet
Udviklingskonsulent, Ungdomsringen

PH.D.-RESUMÉ
MARTS 2026
PUBLICERET ONLINE

Kolofon

Redaktører

Miriam Madsen (chefredaktør), Kim Holflod, Karina Kiær, Bea Møller Schmidt, Julie Reng Andersen, Katrine Mygind Bach, Simon Langkjær, Nanna Bregnballe, Daniel Kardyb, Oliver Asmund Bornemann & Jan Thorhauge Frederiksen

Nummer

Årgang 4, nr. 2/2026, publiceret fortløbende

Artikeltype

Ph.d.-resumé

Adresse

Department for Education Studies

DPU, Aarhus University

Tuborgvej 164, 2400 Copenhagen NV:

djes@edu.au.dk

<https://tidsskrift.dk/tidsskriftforuddannelsesvidens/index>

ISSN: 2794-3445

Visuel Identitet

Puk Dam Sørensen

This work is licensed under a Creative Commons
Attribution 4.0 International License

UNGDOMSPÆDAGOGISK PRAKSIS I UNGDOMSKLUBBER

- OG DENS BETYDNING FOR UNGES HVERDAGS- OG UNGDOMSLIV

Christoffer Schultz

Ekstern lektor, Udviklingskonsulent, Ungdomsringen, DPU, Aarhus Universitet

Abstract

Denne artikel er et resumé af ph.d.-afhandlingen *Ungdomspædagogisk praksis i ungdomsklubber - og dens betydning for unges hverdags- og ungdomsliv*. Afhandlingen udforsker, hvordan ungdomspædagogisk praksis udfolder sig i ungdomsklubber, og hvilken betydning den har for unges daglige livsførelse og handlemuligheder i ungdomslivet. Med afsæt i en kritisk psykologisk og social praksisteoretisk tradition belyses unges deltagelse i ungdomsklubber i relation til de betingelser, der former deres ungdomsliv. Afhandlingen bygger på kvalitative forskningsmetoder gennemført i tre af landets ungdomsklubber. De fire artikler, der udgør afhandlingens analyser, bidrager med ny empirisk viden om ungdomspædagogisk praksis i ungdomsklubber. Artiklerne viser blandt andet, hvordan ungdomsklubber kan fungere som alternative deltagelsesrum, der fremmer trivsel og understøtter unges muligheder for at navigere i og påvirke deres livsbetingelser.

Keywords: Ungdomspædagogik, fritidspædagogik, ungdomsklub, ungdomsliv, kritisk psykologi

Problemstilling

Afhandlingen *Ungdomspædagogisk praksis i ungdomsklubber* tager afsæt i en udforskning af, hvordan ungdomspædagogisk praksis i ungdomsklubber kommer til udtryk og hvilken betydning denne praksis har for de unges hverdags- og ungdomsliv. Ambitionen har været at bidrage med empirisk viden om et relativt underbelyst område inden for det fritidspædagogiske felt (Ringskou & Gravesen, 2020; Schultz, 2022): arbejdet rettet mod unge i alderen cirka 14-18 år.

Afhandlingens styrende forskningsspørgsmål har været:

Hvad kendetegner ungdomspædagogik, og hvordan kommer den til udtryk i praksis i ungdomsklubberne?

Hvilken betydning har ungdomspædagogisk praksis i ungdomsklubber for unges hverdags- og ungdomsliv?

Teoretisk afsæt

Det teoretiske afsæt for udforskningen af ovenstående forskningsspørgsmål bygger på en kritisk psykologisk og social praksisteoretisk tradition (Dreier, 1979; Holzkamp, 1979, 1983; Lave & Wenger, 1991; Wenger, 1998), som den udfolder sig inden for det socialvidenskabelige forskningsfelt, hvor unges hverdagsliv og udvikling udforskes i de kontekster, hvori deres ungdomsliv udspiller sig. Denne teoretiske tankning fordrer et decentreret analytisk perspektiv, hvor unges deltagelse og handlemuligheder forstås i lyset af de tværgående sociale praksisser og sammenhænge, de indgår i. Dermed bliver begreber som *daglig livsførelse*, *handleerne* og *deltagelse* centrale analytiske begreber, hentet fra en kritisk psykologisk tankning, hvor subjektets livsudfoldelse forstås i dialektisk relation til de samfundsmæssige betingelser, det indgår i (Holzkamp, 1998; Mørck & Huniche, 2006).

De af afhandlingens analyser, der centrerer sig om ungdomspædagogikkens konkrete praksis, suppleres desuden af emancipatoriske teoretiske perspektiver, herunder Honneths begreb om anerkendelse (Honneth, 1995).

Metodisk afsæt

I tråd med afhandlingens teoretiske afsæt er den metodologiske tilgang til forskningsprocessen inspireret af praksisforskning (Mørck, 1995). Forskningsprocessen er gennemført i samarbejde med unge, pædagogisk personale og pædagogiske ledere i tre af landets ungdomsklubber. Praksisforskning betoner samarbejde mellem forsker og forskningsdeltagere og bygger på en subjektorienteret tilgang, hvor subjektet ikke blot indgår som objekt i forskningen, men som et aktivt handlende subjekt i udvikling af viden (Holzkamp, 1979). Denne tilgang fordrer dermed en aktiv inddragelse af både de unge og ungdomsklubbernes pædagogiske personale med henblik på at udvikle viden om, hvordan praksisfeltet træder frem og hvad der synes særligt betydningsfuldt set fra deres perspektiver.

Mere konkret bygger afhandlingens analyser på empirisk materiale, der metodisk er genereret gennem kvalitative forskningsmetoder. I de tre ungdomsklubber er der gennemført deltagerobservationer med intentionen om at generere kropsliggjort viden om feltet (Lagermann, 2020) og indhente inspiration til udvikling af spørgsmål til de efterfølgende semistrukturerede interviews, der er foretaget med såvel unge som pædagogisk personale og pædagogiske ledere i de tre ungdomsklubber.

Afhandlingens resultater

Besvarelsen af afhandlingens forskningsspørgsmål og erkendelsesinteresse udfoldes gennem de analyser, der præsenteres i afhandlingens fire artikler. Tilsammen udgør disse artikler ph.d.-projektets centrale resultater og bidrag. I det følgende gives en opsummering af de analyser, som artiklerne indeholder, og som belyser forskellige aspekter af den erkendelsesinteresse, der har været styrende for projektet.

Artikel 1: Nødvendigheden af en teoretisk referenceramme for ungdomspædagogisk faglighed

Med udgangspunkt i en konstatering af, at det fritids- og ungdomspædagogiske felt - og særligt det pædagogiske arbejde, der retter sig mod de ældste børn og unge i ungdomsklubberne - er underrepræsenteret i den forskningsbaserede viden, indledes en grundlæggende diskussion om nødvendigheden af en teoretisk referenceramme for ungdomspædagogisk faglighed og udforskning af denne. Med afsæt i en kritisk psykologisk tænkning (Dreier, 1979; Holzkamp, 1983) og kulturhistorisk virksomhedsteori (Danielsen & Vygotsky, 1996; Leontjev, 2009; Luria, 1977) argumenteres der for en forståelse af ungdomspædagogisk faglighed og praksis som et svar på de samfundsmæssige og subjektive udfordringer, unge befinder sig i og som knytter an til ungdomslivets særlige betingelser. Artiklen fremhæver dermed vigtigheden af at placere de unges perspektiver og livsbetingelser centralt i såvel den ungdomspædagogiske praksis som i den faglige og videnskabelige udforskning heraf.

Schultz, C. (2022). Nødvendigheden af en teoretisk referenceramme for ungdomspædagogisk faglighed. *Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse*, 6(2), 18-28.

Artikel 2: Pædagogisk praksis i ungdomsklubber - og dens betydning for unges handleevne i ungdomslivet

Denne artikel (kapitel i antologi) tager afsæt i afhandlingens erkendelsesinteresse i at undersøge, hvordan ungdomspædagogisk praksis konkret tager form i ungdomsklubbernes hverdagsliv. Det pædagogiske arbejde analyseres som to sideløbende og gensidigt forbundne spor: et almenpædagogisk spor med fokus på attraktive aktiviteter, fællesskaber og relationsdannelse og et socialpædagogisk spor, der retter sig mod at støtte unge i de problemer og udfordringer, de oplever i deres ungdomsliv. Artiklen peger på nødvendigheden af at forstå de unge som centrale aktører og medproducenter af den ungdomspædagogiske praksis og fremhæver, hvordan ungdomspædagogisk arbejde må tage afsæt i de unges egne perspektiver, positioner og livsbetingelser.

Schultz, C. (2024). Pædagogisk praksis i ungdomsklubber. I: C. Schultz & K. E. Petersen (red.), *Fritids- og ungdomspædagogik : en grundbog i fritids- og ungdomspædagogisk arbejde med større børn og unge*. Ungdomsringen.

Artikel 3: Ungdomsklubbers betydning i relation til unge menneskers handleevne

Afhandlingens tredje artikel (kapitel i antologi) er forfattet i samarbejde med Dirk Michel-Schertges og udfolder et analytisk fokus på de emancipatoriske potentialer i ungdomspædagogisk praksis. Med afsæt i en historisk kortlægning af ungdomspædagogikkens udvikling i Vestens industrialiserede samfund undersøges, hvordan ungdomsklubber i nordiske velfærdsstater kan bidrage til at modvirke social ulighed og eksklusion. Gennem en empirisk analyse af én ung mands livshistorie og deltagelse i den lokale ungdomsklub rettes opmærksomheden mod betydningen af pædagogiske fællesskaber for subjektiv handleevne (Dreier, 1999; Holzkamp-Osterkamp, 1979) og mulighed for emancipation. Artiklen inddrager kritiske samfundsteoretiske og pædagogiske perspektiver (Deinet, 2004; Scherr, 2004) og viser, hvordan ungdomsklubben kan fungere som et alternativt rum for deltagelse, hvor unge i marginaliserede positioner gives mulighed for aktivt at tage del i og forme deres livsbetingelser.

Schultz, C. & Michel-Schertges, D. (2025). The significance of youth clubs in relation to young people's capacity for action. I: K. E. Petersen & N. R. Jensen (red.), *Inequality, Education, and Social Exclusion in the Welfare State*. Routledge.

Artikel 4: Anerkendelse i pædagogisk praksis med unge mennesker som en forudsætning for trivsel i ungdomslivet

I afhandlingens fjerde og sidste artikel udforskes, hvilken betydning ungdomspædagogisk praksis i ungdomsklubber kan have for unges oplevelse af trivsel på tværs af de sociale kontekster, de befinder sig i. På baggrund af et samfundsmæssigt og forskningsmæssigt øget fokus på unges mistrivsel i de senere år stiller artiklen skarpt på, hvordan ungdomsklubben kan udgøre et betydningsfuldt alternativ til præstationsprægede kontekster som skole og uddannelse.

Med afsæt i begrebet *daglig livsførelse* (Holzkamp, 1998) og de unges egne perspektiver analyseres, hvordan ungdomspædagogisk praksis kan bidrage til at styrke unges trivsel gennem deltagelse i meningsfulde fællesskaber. Hertil inddrages Honneths (1995) anerkendelsesteori, som anvendes til at udfolde, hvordan ungdomspædagogisk praksis i høj grad bygger på en anerkendende tilgang til de unge og hvorledes anerkendende pædagogiske relationer kan fremme de unges oplevelse af trivsel i de unges hverdagsliv på tværs af ungdomslivets forskellige kontekster.

Schultz, C. (2025). Recognition in Pedagogical Practice With Young People as a Prerequisite for Well-Being in Youth. *Nordisk tidsskrift for pædagogikk og kritikk*, 11(2), 13-25.

Referencer

- Danielsen, E., & Vygotsky, L. S.** (1996). *Psykologiens Mozart : introduktion til L. S. Vygotsky og den kulturbistoriske skole*. Dansk Psykologisk Forlag.
- Deinet, U.** (2004). Spacing, Verknüpfung, Bewegung, Aneignung von Räumen - als Bildungskonzept sozialräumlicher Jugendarbeit. I: U. Deinet & C. Reutlinger (red.), *Aneignung als Bildungskonzept der Sozialpädagogik*. VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Dreier, O.** (1979). *Den kritiske psykologi*. Rhodos.
- Dreier, O.** (1999). Læring som ændring af personlig deltagelse i sociale kontekster. I: K. Nielsen & S. Kvale (red.), *Mesterlære : Læring som social praksis*. Hans Reitzels Forlag.
- Holzkamp, K.** (1979). Den kritiske psykologis overvindelse af psykologiske teoris videnskabelige vilkårlighed. I: O. Dreier (red.), *Den Kritiske Psykologi*. Rhodos.
- Holzkamp, K.** (1983). *Grundlegung der Psychologie*. Campus.
- Holzkamp, K.** (1998). Daglig livsførelse som subjektvidenskabeligt grundkoncept. *Nordiske udkast*, 26(2), 3-31.
- Holzkamp-Osterkamp, U.** (1979). Erkendelse, emotionalitet og handleevne. I: O. Dreier (red.), *Den Kritiske Psykologi*. Rhodos.
- Honneth, A.** (1995). *The struggle for recognition*. Polity Press.
- Lagermann, L. C.** (2020). Feltarbejde med marginaliserede børn og unge - et spørgsmål om tillid? I: K. E. Petersen & L. Ladefoged (red.), *Forskning med børn og unge*. Hans Reitzels Forlag.
- Lave, J., & Wenger, E.** (1991). *Situated learning : legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press.
- Leontjev, A. N.** (2009). *Virksomhed, bevidsthed, personlighed*. Hans Reitzel.
- Luria, A. R.** (1977). *Om erkendelsesprocessernes historiske udvikling : en eksperimentel psykologisk undersøgelse*. Munksgaard.
- Mørck, L. L.** (1995). Praksisforskning som metode, teori og praksis : refleksion over praksisforkerens positionering i og mellem handlesammenhænge. *Udkast*, 23(1), 24-78.
- Mørck, L. L., & Huniche, L.** (2006). Critical psychology in a Danish context. *Annual Review of Critical Psychology*, 5, 1-19.
- Ringskou, L., & Gravesen, D. T.** (2020). Med viden skal skole- og fritidspædagogik bygges: En kortlægning og kritisk analyse af forskningsbaseret litteratur på feltet for skole- og fritidspædagogik i Danmark. *Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse*, 4(1), 20-32.
- Scherr, A.** (2004). Rückzugsräume und Grenzüberschreitungen. Überlegungen zu subjekt- und bildungstheoretischen Perspektiven sozialräumlicher Jugendarbeit. I: U. Deinet & C. Reutlinger (red.), *Aneignung als Bildungskonzept der Sozialpädagogik*. VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Schultz, C.** (2022). Nødvendigheden af en teoretisk referenceramme for ungdomspædagogisk faglighed. *Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse*, 6(2), 18-28. <https://doi.org/10.7146/fppu.v6i2.134272>
- Wenger, E.** (1998). *Communities of practice : learning, meaning, and identity*. Cambridge University Press.

English abstract

This article summarises the PhD dissertation *Youth pedagogical practice in youth clubs - and its significance for young people's everyday life and youth*. The dissertation explores how youth pedagogical practice unfolds in youth clubs and how it influences young people's daily conduct of life and their capacity for action within youth life. Grounded in a critical psychological and social practice theoretical tradition, the study examines young people's participation in youth clubs in relation to the conditions shaping their everyday lives. The dissertation is based on qualitative research conducted in three Danish youth clubs. The four articles that constitute the analytical core of the dissertation provide new empirical insights into youth pedagogical practice in youth clubs. The articles demonstrate, among other things, how youth clubs can function as alternative spaces of participation that promote well-being and support young people's ability to navigate and influence the conditions of their everyday lives.

